Eyüp ve Kızları

Hans-Jörg Ronsdorf · Nisan 2021 · Ekim 2026'da gözden geçirildi

Eyüp Kitabı üzerine bir konuşma dizisi sayesinde Eyüp'ün kızları dikkatimi çekti. Onlar, eski çağlardan kalma büyüleyici bir kitapta yalnızca küçük bir ayrıntıdır. Bu kitap tarihin en etkileyici edebi eserlerinden biridir. Okunması kolay değildir ve bir Kutsal Kitap kitabı için oldukça uzundur. Onu bir solukta okumayı başaran kişi, akıl, yürek ve ruh için bir tsunami yaşar. Ne de olsa konu, doğru ve kusursuz Eyüp'ün ve ailesinin neden böyle haksız bir acıyı ve yazgıyı yaşamak zorunda kaldığı sorusudur. Bu, bugüne dek büyük sorudur ve Eyüp Kitabı, bilgelik edebiyatı biçiminde bu soruya yararlı bir katkıdır. Eyüp de son bir yanıt vermez. Yanıt, Eyüp'ün ve arkadaşlarının savunmaya çalıştığı gibi, basitçe "Doğru kişi bereketlenir, doğru olmayan cezalandırılır" diyen bir karşılık teolojisi değildir. Bu ilke dünyadaki acının yanıtı değildir.

Ama benim konum aslında bu değil. Söylediğim gibi, mesele küçük bir ayrıntı, Kutsal Kitap'ta kadının rolü konusuyla ilgili bir "yan ürün". Şimdiye kadar ne kitabımda ne de ondan sonraki çalışmalarımda Eski Antlaşma'daki kadınları ele aldım. Eski Antlaşma'da peygamber, kral, hâkim ve önder olan kadınlar vardır (örn. kadın peygamber olarak Miryam, Debora ve Hulda, hâkim olarak Debora, kraliçe olarak Ester). Olağan durum olarak değil, istisna olarak. Ancak bundan Tanrı'nın istediği bir rol modelinin bu olduğu sonucunu çıkaran kişi, erkeklerin önderlik etmesi ve kadınların izlemesi gerektiğinin gerekçesini Eski Antlaşma'dan göstermek zorunda kalır. Yaratılış anlatısının kendisi buna dayanak olamaz. Aksine, erkekle kadın arasındaki hiyerarşik dengesizlik düşüşün sonucudur ve farklı biçimlerde her çağın toplumlarının belirleyici bir parçası haline gelmiştir. ***Hiyerarşi düşüşten önce değil, ancak düşüşten sonra ortaya çıkar.***

Eyüp ve Kalabalık Ailesi Ne Zaman Yaşadı?

Yahudi geleneği Eyüp'ü İbrahim'in (ve Malkisedek'in) zamanına yerleştirir. Elbette bu öykünün ne zaman geçtiğine ilişkin başka kuramlar da vardır; ama bu dönemi düşünmek ve İbrahim ile Eyüp'ün yaşamlarını, zorluklarını ve sınanmalarını bir kez karşılaştırmak anlamlıdır.

Yani bu iki adam Yasa'nın verilmesinden önce, yasaya dayalı bir kurban hizmetinden önce yaşar. Biri bir ulusun babası ve bunun da ötesinde bütün imanlıların yeryüzündeki babası olur. Uts ülkesinden Eyüp ise ne İbrani ne de İsraillidir. Yine de yaşayan Tanrı'yı tanıyordu. O'nu nasıl ya da hangi vahiy sayesinde tanıdığını bilmiyoruz. Tanrı, kitabın son bölümlerinde doğrudan Eyüp'le konuştu. Eyüp hatta şöyle dedi: "Şimdi ise gözüm seni gördü" (Eyüp 42:5). Bu onun iç şifası oldu. Eyüp'ün Ürdün'de, yerleşik yaşamla çölün iç içe geçtiği bir bölgede yaşadığı tahmin edilir.

Eyüp'ün öyküsü bilinir. Şeytan'ın, Tanrı'ya imanın nasıl işlediğine ilişkin kendi görüşü vardır: Bu bir alışveriştir, hatta kirli bir oyundur. Ödül olmadan Tanrı'ya bağlılık olmaz. Eyüp, Ortadoğu'nun en zengin adamlarından biri olarak, Şeytan'ın yanıldığının örnek olayı olmaya seçilir. Belki Tanrı'ya inanan herkes için değil, ama Eyüp için. Bu kanıtlamanın bedeli yüksektir. Ama sonu Eyüp'ün yaralarını iyileştirir. Gerçek hayatta pek seyrek rastlanan bir son. Acı çeken pek çok kişi bu hayatta ve acısında Eyüp gibi bir kurtarılış yaşamaz.

Son bölümde Eyüp'e her şey iki katıyla geri verilir. Şeytan'ın ondan çaldığını iki katıyla geri alır. 10 çocuk kaybetmiştir; acısı sona erdikten sonra 10 çocuğu olur:

Eyüp 42:13 Ayrıca yedi oğlu ve üç kızı oldu.

14 Birincisine Yemima, Kumru; ikincisine Kesiya, Tarçın Çiçeği; üçüncüsüne Keren-Happuk, Küçük Sürme Kabı adını verdi.

15 Bütün ülkede Eyüp'ün kızlarından daha güzel kadın bulunmazdı. Babaları onlara kardeşlerinin arasında miras verdi.

Üç kızın bu özel, hatta Eski Antlaşma'da neredeyse eşsiz biçimde öne çıkarılması, Eyüp'ün yazgısının tersine döndüğünü gösterir. Kızların bu şekilde öne çıkarılması ne kadar özel ve olağanüstüyse, Eyüp'ün yazgısının dönüşü de o kadar eşsizdir.

Bunda Tuhaf Olan Ne?

Şu ki, ataerkilliğin hüküm sürdüğü bu dönemde, kadınların mal ya da eşya gibi mülk ve sahip olunan şey sayıldığı bir zamanda iki şey göze çarpar:

1. ***Oğulların değil, yalnızca üç kızın adı verilir.***
2. ***Kızlar da tıpkı erkek kardeşleri gibi miras alır.***

Adları veren ve erkek kardeşleri kayırmadan mirası onlara pay eden Eyüp'ün kendisidir. Burada baba Eyüp'ün kızlarına, hem de kendi zamanının ve kültürünün eğilimine karşı büyük bir değer verdiği görülür. Bu yalnızca bir tahmindir; kanıt olarak değil, daha çok bir ipucu olarak anlaşılmalıdır: Eyüp'ün acıları onun kadınlara bakışını değiştirdi mi?

O da İbrahim gibi ve bizim gibi kendi zamanının çocuğuydu. O da biz de içinde yaşadığımız toplum tarafından biçimlendirilmişizdir. O zamanki kadın imgesi (bugün de olduğu gibi), Yaratılış 3:16'da Havva'ya söylenen ceza sözüne karşılık geliyordu: "Kocana istek duyacaksın, o da sana egemen olacak." Kocanın karısıyla ve karının kocasıyla bu ilişkisinin, Tanrı'nın tasarladığıyla ölçüldüğünde, olası bütün biçimleriyle olumsuz olmadığını hep söyledim. Olumlu istisnalar vardı; ama bunlar kuralı doğruluyordu. Ataerkillik, Tanrı'nın ailesi üzerindeki babalığının bir yansıması değil, bütün kıtalarda tutucu evanjelik dünyanın içine kadar çeşitli biçimlerde var olan dünyasal bir toplumsal aile ve boy yapısıdır.

Her durumda Eyüp, özel bir şeyi oğullarında değil, kızlarında görür.

Hayatın en önemli derslerini iyi ve hoş şeylerle değil, acılarla öğreniriz. Acılar bizi değiştirir. Ama bizi her zaman Tanrı'ya yaklaştıracaklarının bir güvencesi yoktur. İyiyi de kötüyü de yaşamak bizi Tanrı'ya yaklaştırabilir; ama tepkimiz öfke ve hayal kırıklığıysa O'ndan uzaklaştırabilir de. Eyüp acılardan bir bakıma arınmış olarak çıkar. Tanrı'yla arası düzelmiştir; karısından başlayarak çevresindeki insanlarla da.

Bugün pek çok tutucu Hristiyanın cinsiyet sorusuna bakışı, kadının hiyerarşik olarak boyun eğmesi ve ibadette konuşmasının, öğretmesinin ve önderlik etmesinin yasaklanmasıdır. Ve ev ortamı, onun Kutsal Kitap'a dayalı etkinlik alanı sayılır. Bu görüş, bugünkü pastörlerde ve ihtiyarlarda ya da kilise önderlerinde o kadar kök salmıştır ki, bu dünyasal görüşten vazgeçip Yaratan'ın ve Kurtarıcı'nın bakış açısını benimsemek için özel bir şeyin olması gerekir. Hayır, bunun için kişisel bir Eyüp öyküsünün gerekli olduğunu söylemiyorum; yalnızca bir düşünce değişikliği için bir formülü değiştirmenin yetmediğini söylüyorum. Mesele çok daha derindir ve farklı düşünmek, bunun arkasında durmak ve buna uygun davranmak cesaret ister.

Bu arada mesele, erkeklerin kadınları güzel bulmaması gerektiği değildir. Üç kız göz alıcı güzellikteydi; Eyüp için neredeyse üç melek gibiydiler. Erkekler bu güzelliğe sahip olmak ister. Bu güzelliği arzularlar

ve arzulayabilirler de. Ama serbestçe kullanılabilecek bir mülk olarak değil; onu korumak, ondan zevk almak ve ona sadık kalmak için. Tıpkı Eyüp'ün kendisinin yaşadığı gibi (Eyüp 31:1).

Adlar

Üç kızın adları kulaklarımıza alışılmadık gelir; ama Eski Antlaşma'da çoğu zaman olduğu gibi anlam yüklüdür. Benedikt Peters, Eyüp kitabı üzerine yazdığı yorumda onları şöyle açıklar:

"14. ayet. "***Birincisine ... adını verdi***": Yalnızca Eyüp'ün kızlarının adlarını öğreniriz. Birincisinin adı ***Yemima*** idi, jəmîmâh, jôm'dan, "gün", yani aşağı yukarı "***gün gibi aydınlık olan***". Bu kabaca Yunanca kadın adı Helena'ya, "parlak ışık saçan"a karşılık gelir. Acı dolu gecenin ardından Eyüp'e artık esenlik dolu aydınlık bir gün doğmuştur. Ad, Arapça bir sözcük kökü uyarınca "güvercin" anlamına da gelebilir.

İkincisinin adı ***Kesiya*** idi, qəṣîʿâh; bu, güzel kokulu baharat olan tarçın kabuğudur (Mısır'dan Çıkış 30:24; Mezmur 45:8). Keren-Happuk, qæræn happûk, ise kadınların siyah göz sürmesi olan antimonun saklandığı boynuzdur."[1]

"Yeniden kazanılan refahına işaret eden üç ad (Yaratılış 4:25; 5:29).

Yemima – "Gün ışığı", sefaletinin "gecesi"nden sonra; ama MAURER'e göre "bir güvercin".

Kesiya – "Tarçın kabuğu", iğrenç nefesinin (19:17) ve çıbanlarının yerine güzel kokulu bir bitki (Mezmur 45:8).

Keren-Happuk – "Antimon boynuzu", kadınların göz kapaklarını boyadığı bir boya; onun "toza bulanmış boynuzunun" karşıtı olarak (ya da "gururum ve onurum çamurda yatıyor", Neues Leben – Almanca Kutsal Kitap çevirisi) (Eyüp 16:15).

Adlar aynı zamanda kızlarının güzelliğine de işaret eder."[2]

Bir Miras Payı

"15. ayet. 'kardeşleri ... arasında miras' – Doğu'da kızlar için alışılmadık bir lütuf; Yahudi yasasına göre kızlar ancak oğul olmadığında miras alırdı (Çölde Sayım 27:8); refahın ve birlik içinde olmanın bir kanıtı."[3]

"Ve babaları onlara kardeşlerinin arasında miras payı verdi. Eyüp'ün Musa Yasası'nın kurallarına açıkça aykırı olan (Çölde Sayım 27:8), ama benzerini özellikle İbranilere özgü uygulamalardan çok Arapların belirli aile göreneklerinde bulan bu eylemi, kızların evlendikten sonra da erkek kardeşleri arasında yaşamaya devam edebilmelerini sağlamak içindi; ***bu nedenle Eyüp'ün öncekiler gibi bu sonraki çocukları arasında da hüküm süren kardeşçe birliğin bir işareti olarak anılır (bkz. 1:4).***"[4]

Benedikt Peters, Eyüp kitabı üzerine yazdığı yorumda yerinde bir şekilde şöyle yazar: "Tanrı bizi adımızla çağırdığında ya da bize bir ad verdiğinde, O'nun için ne ifade ettiğimizi gösterir. Eyüp'ün eski durumuna kavuşturulması, kuşkusuz çağların sonunda her şeyin yeniden düzene konmasının bir güvencesidir. O zaman kadınlar da sonunda hak ettikleri konuma yükseltilecek ve insanlık tarihinin binlerce yılı boyunca kendilerinden esirgenmiş, ama erkeklerin onlara vermekle yükümlü olduğu onur sonunda onlara verilecektir: »***Ey kocalar, siz de aynı şekilde, kadın daha zayıf bir kap olduğu için onlarla anlayışla yaşayın; onlar da yaşam lütfunun ortak mirasçıları olduğu için onlara saygı gösterin ki, dualarınız engellenmesin***« (1 Petrus 3:7). Erkekler, kadınlarına mirasçı olarak hak ettikleri onuru

vermelidir; çünkü "***babaları***" onlara "***kardeşlerinin arasında miras payı***" vermiştir (bkz. Çölde Sayım 27:7)."[5]

Petrus, erkek egemen zamanında, imanlı erkeklerin bile dikkatini kadınların artık aynı şekilde miras aldığına çekmeyi gerekli görür. Musa Yasası'nda bu ancak erkek kardeş olmadığında söz konusuydu.

Ama Mesih'te ne erkek ne dişi vardır (Galatyalılar 3:28). Bu yüzden Benedikt Peters de kadınları, kendi görüşüne göre hak ettikleri konuma yalnızca bir parça yükseltmekle kalmayıp yolun tamamını yürüse bir bereket olurdu. Onlara tek taraflı boyun eğme yüklemek, konuşmalarını (dua etmelerini, vaaz etmelerini, öğretmelerini) ve önderlik etmelerini yasaklamak, tam da düşmüş dünyanın işaretleridir; gelecekte gelecek olan değil, yeni insan olarak kiliseyle şimdiden başlamış olan yeni yaratılışın işaretleri değil (Efesliler 2:15).

Kalabalığın içinden bir deniz feneri gibi sıyrılan ve daha eski çağlarda bile kadınların ne kadar değerli ve erkek kardeşleriyle ne kadar eşit olması gerektiğine işaret eden Eyüp'ün kızları hakkında bu kadar. O zaman bile öyleyse, bugün haydi haydi öyle.

Notlar

1. Benedikt Peters, Kommentar zum Buch Hiob (Almanca), Bielefeld: CLV 2020, s. 412.
2. Jamieson, R. / Fausset, A. R. / Brown, D., Commentary Critical and Explanatory on the Whole Bible, I, Logos Research Systems, Inc., Oak Harbor, WA 1997, 344.
3. Jamieson, R. / Fausset, A. R. / Brown, D., Commentary Critical and Explanatory on the Whole Bible, I, Logos Research Systems, Inc., Oak Harbor, WA 1997, 344.
4. Lange, J. P. / Schaff, P. / Lewis, T. / Zöckler, O. / Evans, L. J., A Commentary on the Holy Scriptures: Job, Logos Bible Software, Bellingham, WA 2008, 631.
5. Peters, Kommentar zum Buch Hiob, s. 412.